

15.10.2020

Uudenmaan ELY-keskus

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan
työ- ja elinkeinojaosto

Työ- ja elinkeinojaosto 16.10.2020 klo 08.30 / HE 146/2020 vp / Lausuntopyyntö

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2020

Uudenmaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta on pyydetty lausuntoa työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle vuoden 2021 budjettiesityksestä sekä sen perusteluista. Uudenmaan ELY-keskus on huomionnut tässä lausunnossa myös Uudenmaan TE-toimiston näkemykset.

Työllisyyden edistämisen toimenpiteet

Hallituksen esityksessä on mainittu useita tarpeellisia toimenpiteitä talouskasvun tukemiseksi ja työllisyyden edistämiseksi. Talousarviossa esitetyt panostukset kestäväään kasvuun, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan ja yritysten tukemiseen kriisin yli ovat ehdottoman tarpeellisia. Koronakriisin aiheuttamien mittavien haasteiden vuoksi toimenpiteet ovat kuitenkin odotettua vähäisempiä.

Nykyisessä taloustilanteessa tulisi pyrkiä ennalta ehkäisemään pitkäaikais-työttömyyden lisääntymistä mm. tukemalla myös osa-aikaisen työn tekemisen mahdollisuutta. Kannustinloukkoja on purettava niin, että erilaiset osa-aikaisen ja yrittäjämäisen työn tekemisen muodot tulevat houkuttelevammiksi. Tällaisen työn tekemisen edistäminen vaatii rakenteellisia muutoksia, mutta myös vaikuttamistyötä.

Osatyökykyisten työllistämisen tukemiseen panostaminen on aiheellista, mutta erityisesti koronakriisin aiheuttamassa työllisyystilanteessa tarvitaan merkittäviä panostuksia osatyökykyisen työvoiman kysynnän houkuttelevuuden parantamiseksi.

Toimien suunnittelussa on huomioitava myös alueellisia eroja ja alueiden toimialarakenteiden vaikutusta koko maan tilanteeseen. Hallitusohjelman työllisyystoimiin sisältyy sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen ja nuorten työllistymisen tukeminen. Uudellamaalla erityisesti lomautettujen joukossa naisten osuus on noussut koronakriisin myötä erityisesti Uudenmaan elinkeinorakenteesta johtuen. Samoin työttömyys on korostunut nuoremmissa ikäluokissa.

15.10.2020

Julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden määrärahat

Substanssimäärärahojen muutokset

Työ- ja elinkeinoministeriön momentille 51 myönnetään esityksen mukaan 296 686 000 euroa, mikä on 24 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2020 varsinaisessa talousarviossa.

Substanssimäärärahat ovat viime vuosina kasvaneet, mikä turvaa palvelujen saatavuutta ja mahdollistaa niiden pitkäjänteisempää kehittämistä. Kun myös vuoden 2020 lisämäärärahat ovat käytössä siirtomäärärahana vuonna 2021, Uudenmaan ELY-keskus arvioi rahoituksen riittävän pääsääntöisesti tarvittaviin palveluhankintoihin ja tukipäätöksiin.

Vuoden 2020 neljännessä lisätalousarviossa jaettu 2-vuotinen lisämääräraha nuorten palveluhankintoihin tulee Uudellamaalla kattamaan myös vuoden 2021 palvelutarpeet nuorten osalta. Ainoa huoli on rahan lyhyt käyttöaika, ja toivomme, että nuorten palveluiden rahoitukselle on jatko-suunnitelmia. Palveluhankintojen kehittäminen vaatii aikaa ja niitä on kannattavinta kilpailuttaa pidemmille ajanjaksoille. Esityksessä mainituissa työllisyysmäärärahan käyttökohteissa ei kuitenkaan ole mainittu tulospäätöksiä palveluhankintoja (nykyinen alamomentti 12), jolle tulospäätöksestä hankittavat nuorten valmennukset tulee nyt kohdentaa.

Palkkatuen ja starttirahan rahoittaminen osin STM:n momenteilta luo joustavuutta tukijärjestelmään myös kuntakokeilujen aikana. Palkkatuen selkeyttäminen on tervetullutta. Palkkatukea tulisi kohdentaa enemmän erityisesti yrityksille, joissa vaikuttavuus on ollut suurinta.

Vuodelle 2021 suunnitellut määrärahojen muutokset ovat kohtuullisen pieniä ottaen huomioon valtavan työmarkkinoilla tapahtuneen muutoksen. Esityksessä on varattu rahaa mm. pitkään perhevapaalla olevien työllistymisen kokonaisuuden toteuttamiseen, osatyökykyisten työkykyohjelmaan ja pk-yritysten rekrytointitukikokeiluun, mitkä ovat Uudenmaan ELY-keskuksen mielestä hyviä kehittämiskohteita. Näihin hankkeisiin budjetoidut rahat tulevat todennäköisesti riittämään mainiosti uusien palvelujen kehittämiseen ja kokeilemiseen, mutta vakiinnuttamisen ja vaikuttavuuden luomisen näkökulmasta ne ovat kokonaisuudessa suhteellisen pieniä panostuksia.

Osaamisen kehittämiseen varatut määrärahat

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla on budjettiesityksessä työvoimakoulutuksena järjestettävään koulutukseen kohdennettava tavoitteellisten opiskelijavuosien määrä vähintään 8 100 opiskelijavuotta. Luku on hieman pienempi kuin tälle vuodelle asetettu 8 350. Mikäli Uudellamaalla toteutettava tutkintotavoitteisen työvoimakoulutuksen määrä vähenee, lisää se painetta työttömyysetuudella toteutettavaan omaehtoiseen koulutukseen sekä työllisyysmäärärahoilla järjestettävään ei-tutkintotavoitteiseen koulutukseen.

15.10.2020

Työllisyysmäärärahojen osalta budjettiesityksessä arvioidaan ammatillisen työvoimakoulutuksen määrän kasvavan kuluvan vuoden 5100 htv:stä ainoastaan 5 300:aan. Lisäksi työvoimakoulutuksena järjestettävän kotoutumiskoulutuksen arvioidaan putoavan 6800:sta 6300:aan. Luvut ovat todennäköisesti liian pieniä. Myös kotoutumiskoulutuksen tarve Uudellamaalla on ollut viime kuukausina erittäin suuri, vaikka maahantulijoiden määrä on pienentynyt. Esimerkiksi Covid-epidemiasta johtuva etäopiskelu on tuottanut haasteita tavoitteiden saavuttamisessa ja koulutusmoduulin kertaajia on selvästi aiempaa enemmän.

Tulevaisuudessa työntekijöiden osaaminen tulee korostumaan entisestään. Koronakriisi onkin vauhdittanut työmarkkinoiden murrosta kohti erikoistumista vaativia työtehtäviä. Työttömyys tulee jatkossa koskettamaan entistä enemmän matalamman koulutusasteen omaavia henkilöitä ja jatkuvan osaamisen kehittämisen tarve on ottanut loikan kriisin aiheuttaman työttömyyden myötä. Osaamisen kehittämisen tarve on näkynyt korostusti jo tänä vuonna ja tarpeeseen mahdollisimman ketterästi vastaamiseen tulisi olla riittävät resurssit.

Toimintamenot

ELY-keskuksen resursseja tarkasteltava suhteessa huomattavasti muuttuneeseen työmarkkinatilanteeseen, kuntakokeiluun ja työllisyysmäärärahoihin

ELYjen toimintamenoihin ollaan suuntaamassa 184 926 000€, mikä on 6% enemmän kuin vuonna 2020. Lisäys tulee kuitenkin esityksen mukaan menemään muihin uusiin, joskin tarpeellisiin tehtäviin, kuin ELY-keskusten yleisiin hankinta- ja ohjaustehtäviin. Esimerkiksi kuntakokeiluihin liittyviä hankintoja ei ole huomioitu talousarviossa lainkaan.

Työllisyysmäärärahojen lisääminen yksinään ei tuota tuloksia, vaan tulos vaatii johtamista. Hankintaresurssin tulisi kasvaa substanssimäärärahojen lisäämisen myötä.

Sekä Covid-epidemia että työllisyyden kuntakokeilut ovat jo tänä vuonna aiheuttaneet huomattavia lisähankintatarpeita ja tulevat tekemään niin myös tulevina vuosina. Uudenmaan ELY-keskuksen resurssit ovat nykyisellään Covid-epidemian ja työllisyyden kuntakokeilujen myötä jo riittämättömät. Uudellemaalle on tulossa viisi kuntakokeilua ja lisäksi TE-toimisto, eikä Uudenmaan ELY-keskuksen resurssi tule riittämään täysipainoisesti kaikkien kokeilujen ohjausryhmissä vaikuttamiseen tai kunnilta nousevien hankintatarpeiden toteuttamiseen.

Työnhakijoita varten hankittavat koulutus- ja valmennuspalvelut sekä muutosturvatilanteissa tarvittavien palvelujen suunnittelu, kilpailutus, hallinnointi ja valvonta vaativat huomattavasti työtä. Tulokselliset palvelut vaativat tuloksellisuuden johtamista, paljon hallinnointityötä, verkostoyhteistyötä ja kehittämistä. Haluamme painottaa, että myös ELY-keskusten

15.10.2020

hankintaresurssien riittävyys tulisi varmistaa, jotta työllisyysmäärärahoja voidaan johtaa tuloksellisesti.

ELY-keskusten toimintamenojen riittävyys tulisi varmistaa myös yritysten palvelukokonaisuuden näkökulmasta ja tässä tulisi huomioida alueiden erilaisuus. Uudellamaalla on kolmannes maan yrityksistä, mutta esimerkiksi Team Finland -koordinaation parissa työskentelee vain yksi henkilö. Koronakriisin myötä ELY-keskusten rahoitusasiakkaiden määrä on moninkertaistunut. Jos tulevaisuudessa on tarjolla sopivia rahoitustuotteita, voidaan kysynnän olettaa kasvavan.

Työ- ja elinkeinotoimiston henkilöstöresurssien lisäystä kannatetaan

TE-palveluihin esityksessä on jaettu 199 731 000 €, mikä on 2% enemmän kuin vuonna 2020, jolloin toimintamenot jo kasvoivat. TE-toimistojen toimintamenoihin ehdotetaan työllisyyden kuntakokeiluun 1,1 milj. euron lisäystä. Lisäykset ovat ehdottoman tarpeellisia ottaen huomioon kuntakokeilut, koronakriisin aiheuttaman asiakkaiden ja työmäärän lisääntymisen ja budjettiriihessä julkaistut uudistukset.

Toimintamenoissa tulee ottaa huomioon alueelliset erot. Koronaan liittyvien rajoitustoimien aikana suurimmillaan työnhakijoiksi ilmoittautui Uudenmaan TE-toimistoon lähes 25 000 henkilöä viikossa. Määrät ovat historiallisen suuria. Esimerkiksi finanssikriisin aikoihin työnhakijoita ilmoittautui enimmillään noin 13 000 yhteensä koko kuukauden aikana. Kevään ja kesän aikana Uudenmaan TE-toimisto käsitteli lisäksi yli 17 000 yrittäjän työttömyysturvaa koskevaa lausuntoa. Tilanne on rauhoittunut, mutta poikkeusaika näkyy edelleen voimakkaasti. Uudenmaan TE-toimisto on vastannut kriisin aiheuttamiin haasteisiin ketterästi nopeilla rekrytoinneilla ja toimintaansa uudelleen organisoimalla.

TE-palveluiden henkilöstön määrän kasvattaminen tuottaa kuitenkin tuloksellisuutta viiveellä, sillä asiantuntijatyö vaatii laajaa perehdyttämistä. Resurssien riittävyys ja sitä kautta työn laadukkuus ja tuloksellisuus tulee taata riittävällä ennakoitavuudella, sillä epävarmat työsuhteet aiheuttavat turhaa työvoiman vaihtuvuutta.

Substanssimäärärahoista TE-toimiston aulapalvelun järjestämiseen siirrettävä määräraha on Uudenmaan ELY-keskuksen mielestä hyvä ja perusteltu toimi, koska kyseisiä palveluita on hyödyllisempää tuottaa virkavastuulla kuin ostettuna. Olisi hyvä, että määrärahoissa olisi jatkossakin vastaavanlaista joustoa, jos jokin muu palvelu todetaan paremmaksi tuottaa organisaation sisällä. Haluamme kuitenkin huomauttaa prosessiin liittyen, että määrärahan siirrosta ei ole kuultu Uudenmaan ELY-keskusta, joka hallinnoi työllisyysmäärärahoja alueella.

15.10.2020

Alueiden kehittämis- ja elpymisrahoitukset suunnattava alueiden erityispiirteet huomioiden

Kansallisten ja EU-rahoitusten alueellisessa jakamisessa tulee huomioida Covid-epidemian erilaiset vaikutukset alueisiin. Uusimaa on kärsinyt epidemiasta huomattavasti, ja Uudenmaan taloudella on vaikutusta myös muihin ELY-alueisiin. Uudenmaan kansainvälisen kilpailuaseman heikkeneminen vaikuttaisi koko Suomen talouteen.

Uudenmaan osuus koronatapauksista on THL:n syyskuun tietojen mukaan ollut noin 70%. Työttömien työnhakijoiden kasvu on näkynyt voimakkaimmin Uudellamaalla ja alueen työttömät muodostavat merkittävän osan koko maan työttömyydestä. Uudellamaalla ja erityisesti pk-seudulla työntekijät painottuvat palvelu- ja myyntialoille, joihin koronakriisi on iskenyt erityisen voimallisesti. Matkailussa vaikuttaa kansainvälisten matkailijoiden määrän romahtaminen.

Uudenmaan liiton johdolla tehtävän selviytymissuunnitelman taustoituksen mukaan Uudellamaalla joka kymmenes yritys on joutunut turvautumaan lomautuksiin (n. 10.000 yritystä). Esimerkiksi majoitus- ja ravitsemusalan yrityksistä 57 prosenttia arvioi konkurssiriskin nousseen merkittävästi koronakriisin myötä. Syksyn 2020 pk-yritysbarometrin mukaan arviot työllisyyden ja investointien kehittymisestä ovat Uudellamaalla Varsinais-Suomea lukuun ottamatta lähialueita heikommat. Suurin yksittäinen vaikutus koronakriisillä on Helsinki-Vantaan lentoaseman toimintaympäristöön: Vantaan kaupungin arvion mukaan noin 10 000 henkilöä on vaarassa menettää työpaikkansa.

Uudenmaan talouden elpymistä tukevat toimet luovat kasvua valtakunnallisesti merkittävällä tavalla. Uudenmaan selviytymissuunnitelmaa lävistää ajatus siitä, että Uudellamaalla tehtävät toimenpiteet tukevat koko Suomen talouden elpymistä. Tämän tulisi näkyä kansallisesti elpymistoimien kohdentamisessa.

Yksikön päällikkö,
Työllisyys ja kotoutuminen

Anna Viitanen

Kehittämispäällikkö,
Työllisyys ja kotoutuminen

Henna Koivula

Jakelu

Työ- ja elinkeinojaosto

Tiedoksi

Uudenmaan TE-toimisto